

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
NILS WAHL
prezentate la 7 aprilie 2016¹

Cauza C-102/15

**Gazdasági Versenyhivatal
împotriva
Siemens Aktiengesellschaft Österreich**

[cerere de decizie preliminară formulată de Fővárosi Ítéltábla (Curtea Regională de Apel din
Budapesta, Ungaria)]

„Cooperare judiciară în materie civilă — Regulamentul (CE) nr. 44/2001 — Articolul 1 alineatul (1) —
Domeniu de aplicare — Noțiunea «materie civilă și comercială» — Articolul 5 punctul 3 —
Competența de a instrumenta și de a judeca acțiuni în materie delictuală și cvasidelictuală —
Acțiune în restituire întemeiată pe îmbogățirea fără justă cauză”

1. Prezenta cauză privește aspectul dacă acțiunile în restituire întemeiate pe îmbogățirea fără justă cauză țin de competența reglementată prin Regulamentul (CE) nr. 44/2001² în „materie delictuală și cvasidelictuală” (în continuare, în mod colectiv, „răspundere necontractuală”).

2. Ceea ce este însă și mai important, prezenta cauză oferă de asemenea Curții posibilitatea de a preciza domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 44/2001.

3. În prezentele concluzii, vom explica motivul pentru care o acțiune precum cea din procedura principală, care derivă în întregime din aplicarea unei amenzi pentru încălcarea normelor naționale de concurență, nu ține de „materie civilă și comercială”, căreia i se aplică Regulamentul nr. 44/2001. Mai degrabă, aceasta ține de „materie administrativă”, care, în temeiul articolului 1 alineatul (1) din regulamentul menționat, este exclusă din domeniul său de aplicare.

4. Din motive care nu sunt clare, instanța de trimitere nu a adresat o întrebare cu privire la aspectul dacă acțiunea cu care a fost sesizată se încadrează în domeniul de aplicare al regulamentului. O posibilă explicație pentru acest lucru, astfel cum s-a demonstrat în ședință, ar putea fi de fapt aceea că, în conformitate cu dreptul maghiar, aceste tipuri de acțiuni sunt, în mod clar, acțiuni în materie civilă.

5. În plus, pentru motive de exhaustivitate, vom explica și motivul pentru care acțiunile în restituire sunt diferite în mod radical față de acțiunile în materie delictuală și cvasidelictuală. Aceasta ne conduce la concluzia potrivit căreia articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001, care conferă o competență specială de a instrumenta și de a judeca acțiuni în materie delictuală și cvasidelictuală, nu permite ca litigiile întemeiate pe astfel de cereri să fie judecate într-un alt stat membru decât statul de domiciliu al pârâtului.

¹ — Limba originală: engleza.

² — Regulamentul Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 2001, L 12, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74).

I – Cadrul juridic

A – Regulamentul nr. 44/2001

6. În temeiul articolului 1 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001 (intitulat „Domeniul de aplicare”), acesta se aplică „în materie civilă și comercială indiferent de natura instanței. El nu se aplică, în special, în materie fiscală, vamală sau administrativă”.

7. Articolul 2 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001, care face parte din capitolul II din Regulamentul nr. 44/2001 (intitulat „Competența”) și, mai exact, din secțiunea 1 din acest capitol (intitulată „Dispoziții generale”), prevede că, „[s]ub rezerva dispozițiilor prezentului regulament, persoanele domiciliat pe teritoriul unui stat membru sunt acționate în justiție, indiferent de naționalitatea lor, în fața instanțelor statului membru în cauză”.

8. Secțiunea 2 din capitolul II din Regulamentul nr. 44/2001 include norme cu privire la „competențe speciale”, inclusiv articolul 5.

9. În temeiul articolului 5 punctul 1, o persoană care are domiciliul pe teritoriul unui stat membru poate fi acționată în justiție într-un alt stat membru, „în materie contractuală, în fața instanțelor de la locul în care obligația care formează obiectul cererii a fost sau urmează a fi executată”.

10. Potrivit articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001, o persoană care are domiciliul pe teritoriul unui stat membru poate fi acționată în justiție într-un alt stat membru, „în materie delictuală și cvasidelictuală, în fața instanțelor de la locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă”.

B – Dreptul maghiar

11. În temeiul articolului 301 alineatul (1) din Codul civil maghiar³, în cazul unei datorii pecuniare – dacă legea nu prevede altfel –, debitorul va plăti dobânzi la rata de bază a băncii centrale a Ungariei aplicabilă în ultima zi dinaintea semestrului civil în care are loc întârzierea, chiar dacă datoria nu produce dobânzi. Obligația de plată a dobânzilor există chiar dacă debitorul justifică întârzierea.

12. Articolul 361 alineatul (1) din Codul civil prevede că orice persoană care, în mod neimputabil, obține un avantaj patrimonial în detrimentul altei persoane este obligată să restituie acel avantaj.

13. În temeiul articolului 83 alineatul (5) din Legea nr. LVII din 1996 de interzicere a practicilor comerciale neloiale și a denaturării concurenței⁴, în versiunea aflată în vigoare la data faptelor, dacă decizia adoptată de Versenytanács [Consiliul Concurenței; un organism care face parte din structura Gazdasági Versenyhivatal (Oficiul Concurenței maghiar, denumit în continuare „oficiul”)] încalcă o normă juridică și dacă, prin urmare, partea are dreptul la rambursarea amenzii, se vor plăti dobânzi la cuantumul care trebuie rambursat, calculate la dublul ratei de bază a băncii centrale.

3 — A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény.

4 — A tisztességtelen piaci magatartás és a versenyszabályozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. Törvény (denumită în continuare „Legea nr. LVII din 1996”).

II – Situația de fapt, procedura și întrebarea preliminară

14. Siemens Aktiengesellschaft Österreich (denumită în continuare „Siemens”), cu sediul în Austria, a făcut obiectul unei amenzi în cuantum de 159 000 000 HUF aplicate de oficiu în cadrul unei proceduri în materie de concurență (denumită în continuare „decizia atacată”). Siemens a contestat decizia atacată în fața instanțelor de contencios administrativ din Ungaria. Întrucât acțiunea sa nu a avut efect suspensiv, Siemens a achitat amenda.

15. Instanța de contencios administrativ de prim grad a redus cuantumul amenzii la 27 300 000 HUF. Decizia în cauză a fost confirmată ulterior de instanța de contencios administrativ de al doilea grad de jurisdicție.

16. În temeiul celei de a doua hotărâri judecătorești, la 31 octombrie 2008, oficiul a returnat societății Siemens suma de 131 700 000 HUF din cuantumul amenzii de 159 000 000 HUF aplicate și, în conformitate cu articolul 83 alineatul (5) din Legea nr. LVII din 1996, a plătit de asemenea societății Siemens suma de 52 016 230 HUF cu titlu de dobândă.

17. Oficiul a formulat recurs în fața Legfelsőbb Bíróság (Curtea Supremă a Ungariei, denumită în prezent Kúria) împotriva hotărârii instanței de contencios administrativ de al doilea grad. Instanța menționată a declarat corectă aplicarea amenzii de 159 000 000 HUF societății Siemens. Prin urmare, la 25 noiembrie 2011, Siemens a achitat suma rămasă, de 131 700 000 HUF, din amendă, dar a refuzat să returneze suma de 52 016 230 HUF.

18. La 12 iulie 2013, în conformitate cu articolul 361 alineatul (1) din Codul civil, oficiul a acționat în justiție societatea Siemens pentru restituirea acestei din urmă sume întemeindu-și cererea pe îmbogățirea fără justă cauză (denumită în continuare „pretenția în litigiu”), precum și a dobânzilor moratorii datorate pentru acest cuantum.

19. În plus, oficiul solicită, în temeiul articolului 301 alineatul (1) din Codul civil, plata sumei de 29 183 277 HUF cu titlu de dobânzi moratorii aferente sumei de 131 700 000 HUF, reprezentând amenda rămasă de plătit, calculate pentru perioada cuprinsă între 2 noiembrie 2008 și 24 noiembrie 2011, inclusiv. În susținerea acestei cereri, oficiul arată că decizia atacată a fost declarată legală și cu efecte *ex tunc*, astfel încât cuantumul rămas din amendă trebuia să fie în posesia oficiului din ziua lucrătoare următoare (2 noiembrie 2008) datei restituirii nedatorate (31 octombrie 2008).

20. Oficiul consideră că îmbogățirea fără justă cauză ține de materia cvasidelictuală. Prin urmare, în opinia sa, norma specială de competență prevăzută la articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 conferă instanței de trimitere competența necesară în procedura principală.

21. Ca obiecție la acest raționament, Siemens susține că articolul 5 punctul (3) din Regulamentul nr. 44/2001 nu se aplică în prezenta cauză, întrucât, în conformitate cu dreptul maghiar, obligația de restituire pentru îmbogățire fără justă cauză nu se bazează pe un comportament ilicit, ci derivă din lipsa unui titlu pentru avantajul patrimonial. În ceea ce privește cererea de plată a unor dobânzi moratorii, Siemens susține că dobânzile moratorii nu constituie o despăgubire pentru prejudicii întrucât plata acestora nu depinde de producerea vreunui prejudiciu.

22. La 12 iunie 2014, Fővárosi Törvényszék (Tribunalul Municipiului Budapesta, Ungaria) a decis să claseze procedura întrucât a apreciat că îmbogățirea fără justă cauză nu poate fi considerată ca aparținând materiei răspunderii necontractuale. În opinia instanței menționate, îmbogățirea fără justă cauză nu este o situație de angajare a răspunderii și nu există nicio faptă prejudiciabilă, ci numai un dezavantaj patrimonial și o lipsă de titlu juridic.

23. Oficiul a formulat apel împotriva deciziei din 12 iunie 2014 în fața instanței de trimitere, susținând că Fővárosi Törvényszék (Tribunalul Municipiului Budapesta), dimpotrivă, deține competență. Instanța de trimitere trebuie să reexamineze decizia de clasare pentru motive de necompetență.

24. Exprimând îndoieli cu privire la interpretarea corectă a articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001, instanța de trimitere a hotărât la 2 martie 2015 să suspende procedura și să adreseze următoarea întrebare preliminară:

„Se consideră acțiune «în materie cvasidelictuală», în sensul articolului 5 punctul 3 din [Regulamentul (CE) nr. 44/2001], cererea de plată a unei creanțe rezultate din rambursarea unei amenzi aplicate în cadrul unei proceduri în materie de concurență, plătită de o parte cu sediul social în alt stat membru – căreia i s-a admis rambursarea, declarată ulterior nejustificată –, pe care autoritatea de protecție a concurenței o formulează împotriva părții menționate pentru a obține recuperarea dobânzilor prevăzute de lege în beneficiul său în caz de rambursare și care au fost plătite de respectiva autoritate?”

25. Siemens, oficiul, guvernele maghiar, german și italian și Comisia au prezentat observații scrise. În ședința care a avut loc la 14 ianuarie 2016, toate părțile menționate anterior, cu excepția guvernului italian, au prezentat observații orale.

III – Analiză

26. Astfel cum am menționat, prin intermediul întrebării adresate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă o cerere de restituire a unei plăți efectuate către o parte cu sediul într-un stat membru diferit, întemeiată pe faptul că plata s-a dovedit ulterior a fi nejustificată, este o acțiune pe care instanțele din statul membru în care are sediul reclamantul sunt competente să o judece în conformitate cu norma specială de competență prevăzută la articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 referitoare la răspunderea în materie necontractuală.

27. Cu toate acestea, după cum s-a mai precizat, noțiunea „materie administrativă”, astfel cum este utilizată la articolul 1 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001, nu intră în domeniul de aplicare al acestui regulament. În acest context, înainte de a da un răspuns la întrebare pe fond, este necesar să se analizeze dacă pretenția în litigiu, care derivă dintr-o amendă aplicată de o autoritate națională din domeniul concurenței în cadrul unor proceduri administrative pentru încălcarea normelor naționale de concurență, intră în domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 44/2001.

A – Domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 44/2001

1. Observații introductive

28. Subliniem de la bun început că obiectul Regulamentului nr. 44/2001 este limitat la „materia civilă și comercială”. Potrivit unei jurisprudențe constante, noțiunile „materie civilă și comercială” și „materie administrativă” sunt noțiuni autonome de drept al Uniunii⁵.

⁵ — A se vedea în acest sens Hotărârile LTU (29/76, EU:C:1976:137, punctul 3) și flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2319, punctul 24).

29. Prin urmare, dacă, în conformitate cu dreptul maghiar, cauza principală ar putea fi considerată ca fiind de natură administrativă sau de natură civilă și comercială, acest lucru nu are nicio relevanță în ceea ce privește aplicabilitatea Regulamentului nr. 44/2001. Așadar, nici faptul că decizia de trimitere nu conține nicio întrebare cu privire la domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 44/2001 și nici faptul că toate părțile din prezenta procedură de decizie preliminară admit că, în temeiul dreptului maghiar, acțiunea principală ține de materia civilă nu au drept efect aplicabilitatea regulamentului.

30. În acest sens, faptul că nu a fost adresată nicio întrebare cu privire la domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 44/2001 nu împiedică Curtea să abordeze această chestiune. De fapt, Curtea are la dispoziție mai multe opțiuni viabile. *În primul rând*, Curtea se poate declara necompetentă atunci când este evident că dispoziția din dreptul Uniunii supusă interpretării Curții nu își poate găsi aplicarea⁶. *În al doilea rând*, în mod alternativ, Curtea poate să declare că cererea de decizie preliminară este inadmisibilă în temeiul articolului 94 litera (c) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție (denumit în continuare „RP”)⁷. *În al treilea rând*, Curtea ar putea în schimb să considere inaplicabilitatea articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 ca fiind legată nu de admisibilitatea cererii de decizie preliminară, ci de fondul acesteia⁸.

31. În ceea ce ne privește, dorim să arătăm că, în cazul în care Curtea împărtășește opinia noastră cu privire la faptul că obiectul cauzei principale nu intră în domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 44/2001, acesta ar avea, în orice caz, drept efect soluționarea litigiului principal. În consecință, ea ar furniza *de facto* un răspuns pe fond la întrebarea preliminară. În plus, decizia de trimitere pare să răspundă celorlalte cerințe de formă enumerate la articolul 94 literele (a) și (b) din RP. În acest context și acordând atenția cuvenită spiritului de cooperare care trebuie să prevaleze în desfășurarea procedurii cererii de decizie preliminară – o cooperare care impune Curții să ofere instanței de trimitere un răspuns util –, propunem Curții să reformuleze întrebarea preliminară astfel încât să abordeze aspectul dacă litigiul principal intră în domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 44/2001.

2. Analiza domeniului de aplicare al Regulamentului nr. 44/2001

32. Având în vedere că nu conține nicio întrebare în acest sens, decizia de trimitere nu face nicio precizare cu privire la aspectul dacă pretenția în litigiu intră în domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 44/2001. În pofida acestui fapt, invocând în principal Hotărârea Sapir și alții⁹, oficiul, guvernul maghiar și Comisia susțin că pretenția în litigiu nu ține de „materia administrativă” (guvernul maghiar argumentează pe larg). Într-un mod oarecum surprinzător, în ședință, Siemens a preluat acest punct de vedere, astfel cum a procedat și guvernul german.

33. Amintim că domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 44/2001, fiind limitat la „materia civilă și comercială”, este delimitat în principal de elementele care caracterizează natura raporturilor juridice dintre părțile în litigiu sau obiectul acestuia. Deși anumite litigii dintre o autoritate publică și o persoană de drept privat pot intra în domeniul de aplicare al acestui regulament, situația este diferită atunci când autoritatea publică acționează în exercitarea puterii publice¹⁰. Aspectul decisiv constă în faptul dacă acțiunea este întemeiată pe dispoziții prin care legiuitorul conferă organismului public una dintre prerogativele sale¹¹.

6 — A se vedea în acest sens Hotărârea Woningstichting Sint Servatius (C-567/07, EU:C:2009:593, punctele 42 și 43), privind o cerere de interpretare a articolului 86 alineatul (2) CE. A se vedea de asemenea prin analogie Hotărârea Romeo (C-313/12, EU:C:2013:718, punctul 20), privind o situație pur internă, și Ordonanța Parva Investitionss Banka și alții (C-488/13, EU:C:2014:2191, punctul 26), privind interpretarea legislației secundare a Uniunii adoptate în domeniul cooperării judiciare în materie civilă.

7 — A se compara, de exemplu, ordonanța de inadmisibilitate vădită pronunțată în cauza SKP (C-433/11, EU:C:2012:702, punctele 32-38), pe de o parte, cu ordonanța de lipsă vădită de competență pronunțată în cauza Pohotovost (C-153/13, EU:C:2014:1854, punctele 22-25), cu privire la același instrument de legislație secundară a Uniunii, pe de altă parte.

8 — A se vedea în acest sens Hotărârea Manfredi și alții (C-295/04-C-298/04, EU:C:2006:461, punctul 30).

9 — C-645/11, EU:C:2013:228.

10 — Hotărârea Sunico și alții (C-49/12, EU:C:2013:545, punctele 33 și 34).

11 — A se vedea Hotărârea Baten (C-271/00, EU:C:2002:656, punctul 37).

34. Deși este clar că acțiunile „de drept privat” formulate în legătură cu încălcarea normelor de drept al concurenței intră în domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 44/2001¹², este la fel de evident că o sancțiune aplicată de o autoritate administrativă în exercitarea competențelor de reglementare care îi sunt conferite în temeiul legislației naționale se încadrează în noțiunea „materie administrativă”. Această din urmă situație include în mod cert amenziile aplicate pentru încălcarea normelor naționale care interzic restricțiile în domeniul concurenței, ceea ce echivalează, în opinia noastră, cu o exercitare „fără rezerve” a puterii publice.

35. Pentru a fi clar, situația care a stat la baza litigiului principal nu este tocmai simplă. Într-adevăr, pretenția în litigiu nu privește plata amenzii în sine, ci este o acțiune în restituire prin care se solicită (i) plata din nou a dobânzilor (cu caracter sancționator), la o valoare de două ori mai mare decât rata dobânzii de bază a băncii centrale, plătită inițial de oficiu în urma rezultatului procedurii interne de control jurisdicțional, (ii) dobânzi moratorii aferente acestei sume și (iii) dobânzi moratorii pentru suma rămasă din amendă.

36. În plus, jurisprudența Curții cu privire la acest aspect are o natură cazuistică¹³, ceea ce face dificilă adoptarea unei abordări generalizate.

37. Cu toate acestea, în ceea ce privește actul normativ care a precedat Regulamentul nr. 44/2001, și anume Convenția de la Bruxelles¹⁴, Curtea a decis că „faptul că organul administrativ, în vederea recuperării [...] costurilor, acționează în temeiul unui *drept de creanță ce a luat naștere dintr-un act de putere publică* este suficient pentru ca acțiunea sa să fie considerată exclusă, *indiferent de natura procedurii care îi este deschisă în acel scop în dreptul național*, din sfera de aplicare a Convenției de la Bruxelles”¹⁵.

38. În opinia noastră, esența declarației de la punctul de mai sus este valabilă și astăzi: datoriile ce iau naștere din acțiunile unei autorități publice – respectiv în exercitarea puterii publice – nu intră sub incidența Regulamentului nr. 44/2001. Prin urmare, în speța de față, analiza acțiunii principale formulate de oficiu și a normelor aplicabile acesteia ne determină să concluzionăm că pretenția în litigiu și orice alte pretenții care derivă din amenda aplicată de oficiu nu sunt acțiuni „în materie civilă și comercială”.

39. În prezenta cauză, reducerea amenzii aplicate de oficiu a avut efectul secundar automat, în temeiul legislației maghiare care reglementează efectele deciziilor oficiului – și anume articolul 83 alineatul (5) din Legea nr. LVII din 1996 –, de a da naștere pretenției în litigiu. Mai exact, pretenția în litigiu reprezintă o combinație a unor serii de caracteristici specifice dreptului maghiar, și anume că (i) acțiunea în justiție formulată împotriva deciziei atacate nu a suspendat punerea acesteia din urmă în executare; (ii) în urma controlului jurisdicțional realizat de instanța de contencios administrativ de al doilea grad, oficiul a fost obligat, pe baza dispoziției menționate, să plătească societății Siemens

12 — A se vedea în acest sens printre altele Hotărârile flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2319, punctele 28 și 29), și CDC (C-352/13, EU: C:2015:335, punctul 56). Cu toate acestea, în această din urmă cauză, avocatul general Jääskinen, deși consideră că acțiunile în discuție în acea cauză țineau de „materia civilă și comercială”, și-a exprimat de asemenea opinia că aplicarea articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 în acțiunile respective era problematică; a se vedea Concluziile prezentate în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea CDC (C-352/13, EU:C:2014:2443, punctele 8-10, 33, 39, 52 și 53).

13 — Pentru cauze în care Curtea a statuat că nu se încadrează în noțiunea „materie civilă și comercială”, a se vedea printre altele Hotărârile LTU (29/76, EU:C:1976:137) (recuperarea taxelor datorate pentru utilizarea serviciilor și a echipamentului Eurocontrol), Rüffer (814/79, EU:C:1980:291) (recuperarea costurilor legate de îndepărtare a unei epave) și Lechouritou și alții (C-292/05, EU:C:2007:102) (acțiune în despăgubire împotriva Germaniei din cauza faptelor comise în timpul ocupației Greciei de forțele armate ale celui de al Treilea Reich). Pentru cauze în care Curtea a statuat că se încadrează în această noțiune, a se vedea printre altele Hotărârile Sonntag (C-172/91, EU:C:1993:144) (o acțiune în despăgubire formulată împotriva unui profesor al unei școli de stat pentru neglijență în timpul unei excursii, care a condus la decesul unui elev), Henkel (C-167/00, EU:C:2002:555) (o acțiune introdusă de către o organizație de protecție a consumatorilor prin care se urmărește să se împiedice un comerciant să utilizeze clauze abuzive în contractele încheiate cu consumatorii) și Baten (C-271/00, EU:C:2002:656) (subrogație în drepturile de întreținere ale un fost soț și ale unui copil). A se vedea și deciziile menționate mai jos, la punctele 44 și 45.

14 — Convenția din 27 septembrie 1968 privind competența judiciară și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 1972, L 299, p. 32, Ediție specială, 19/vol. 10, p. 3).

15 — Hotărârea Rüffer (814/79, EU:C:1980:291, punctul 15). Sublinierea noastră.

dobânzile aferente cuantumului amenzii restituite, la o valoare reprezentând de două ori rata de bază a băncii centrale, și (iii) hotărârea Kúria (Curtea Supremă) a produs efecte *ex tunc*. Într-adevăr, considerăm că de fiecare dată când o amendă aplicată de oficiu este anulată sau redusă de o instanță de contencios administrativ, iar ulterior confirmată, combinarea elementelor de procedură administrativă maghiară sus-menționate va avea, în general, același rezultat: întreprinderea vizată a primit dobândă în temeiul articolului 83 alineatul (5) din Legea Nr. LVII din 1996, pe care oficiul încearcă să o recupereze. În consecință, acest rezultat pare să reprezinte o parte inalienabilă a controlului jurisdicțional al deciziei administrative în temeiul dreptului maghiar. Faptul că oficiul a introdus în fața instanțelor civile maghiare o acțiune în justiție împotriva Siemens nu elimină originea de drept public a litigiului dintre părți.

40. Pentru a ne ilustra poziția, un exemplu mai simplu pare a fi adecvat: dacă litigiul principal ar fi vizat numai pretenția oficiului, menționată la punctul 19 de mai sus, privind plata de dobânzi ca urmare a achitării cu întârziere de Siemens a părții rămase din amendă, ne îndoiim că speța de față ar fi ridicat vreo problemă. O astfel de pretenție ar fi luat naștere, fără îndoială, din exercitarea autorității publice. Astfel, deși pretenția în litigiu constituie o cerere oarecum complexă în restituire, totuși, similar altor cereri ale oficiului din cauza principală, ea derivă în întregime din amenda administrativă aplicată de oficiu societății Siemens.

41. Cu toate acestea, având susținerea guvernului maghiar în această privință, oficiul argumentează că a încercat în zadar – probabil după ce decizia atacată a fost menținută de Kúria (Curtea Supremă) – să își realizeze pretenția de restituire a dobânzii plătite în temeiul articolului 83 alineatul (5) din Legea nr. LVII din 1996 în cadrul unei proceduri administrative de executare silită în fața közigazgatási és munkaügyi bíróság (Tribunalul Administrativ și pentru Litigii de Muncă, Ungaria). Se pare că cererea respectivă a fost respinsă pe motiv că pretenția în litigiu nu deriva direct din decizia atacată, fiind, în consecință, neexecutorie. Siemens confirmă această evoluție a evenimentelor. În consecință, oficiul susține că nu își poate pune în executare creanța pe cale administrativă.

42. Pe lângă faptul că aceste afirmații nu sunt incluse în decizia de trimitere și, în consecință, nu sunt confirmate, am dori de la început să subliniem că refuzul de a pune în executare decizia atacată cu privire la pretenția în litigiu este de înțeles. Într-adevăr, în momentul emiterii unei decizii de aplicare a unei amenzi, nu există certitudinea cu privire la aspectul dacă aceasta va fi atacată și, într-un asemenea caz, dacă instanțele de contencios administrativ o vor anula sau, și mai puțin, dacă o vor confirma în căile de atac. Cu alte cuvinte, ținând cont de faptul că Siemens a plătit amenda în întregime, decizia atacată a fost pusă în executare în conformitate cu termenii acesteia. Cu toate acestea, considerăm că acest argument ne confirmă opinia: în mod normal, oficiul dispune de puteri excepționale de executare în comparație cu normele aplicabile raporturilor dintre particulari reglementate de dreptul privat. Faptul că această putere, în cazul de față, nu s-a aplicat și pretenției în litigiu este irelevant, astfel cum stabilirea instanței competente în conformitate cu dreptul maghiar să se pronunțe asupra recuperării pretenției în litigiu nu este decisivă pentru aplicarea Regulamentului nr. 44/2001. De fapt, în scopul recuperării, argumentația sugerată de oficiu ar conduce doar la aplicarea unei amenzi (administrative) simbolice, căreia i se va aplica totuși o dobândă draconică (civilă și comercială).

43. În plus, nu suntem convinși de argumentul guvernului maghiar potrivit căruia Kúria (Curtea Supremă) ar fi decis că „controlul jurisdicțional nu este o etapă a procedurii administrative, nu este o extensie a acesteia, ci este o procedură independentă de aceasta din urmă, nu numai la nivel organizatoric, ci și la nivel procedural” și că „aceste două proceduri sunt distincte una de cealaltă, iar procedura administrativă se încheie cu o decizie finală”¹⁶. În afara faptului că decizia devine finală numai dacă nu a fost anulată în cursul controlului jurisdicțional, modul în care procedura este percepută la nivel național nu are niciun efect asupra domeniului de aplicare al Regulamentului

16 — Nr. II. 37. 671/2014/12., hotărârea din 12 noiembrie 2014.

nr. 44/2001. Regulamentul nu poate fi interpretat în mod exclusiv în funcție de repartizarea competențelor între diversele tipuri de instanțe care funcționează în anumite state membre¹⁷. Într-adevăr, pentru a fi obiectivi, anumite state membre nici măcar nu aplică, în cadrul sistemului lor juridic, o separare între sistemul judiciar civil și cel de contencios administrativ¹⁸.

44. În acest moment, am dori să atragem atenția și asupra unor elemente subliniate de autoritățile relevante care ne susțin acest punct de vedere. În primul rând, pretenția în litigiu nu este rezultatul unei obligații separate și asumate în mod liber, independentă de amenda în cauză¹⁹. În al doilea rând, amenda din care derivă pretenția în litigiu nu reflectă o „materie civilă și comercială” tipică, în sensul Regulamentului nr. 44/2001 –, ci dimpotrivă²⁰. În al treilea rând și în mod esențial, suma cuprinsă în pretenția în litigiu nu a fost plătită din greșeală către Siemens. Nu a fost rezultatul unei simple erori a oficiului, similară unei erori pe care orice particular ar fi putut să o facă (cunoscută și sub denumirea de pretenție *condictio indebiti*). Dimpotrivă, pretenția în litigiu a luat naștere pur și simplu ca urmare a legislației aplicabile procedurii administrative în discuție în procedura principală²¹.

45. În sfârșit, Hotărârea Sunico și alții, care, într-adevăr, a vizat o pretinsă fraudă de tip „carusel” privind taxa pe valoarea adăugată (denumită în continuare „TVA”), nu afectează opinia noastră. Într-adevăr, Curtea se pare că a acordat o importanță semnificativă dreptului național atunci când a decis că regulamentul era aplicabil. Cu toate acestea, nu ar trebui omis faptul că temeiul juridic al acțiunii autorităților din Regatul Unit împotriva Sunico a constat nu în legislația privind TVA-ul, ci în pretinsa răspundere necontractuală a Sunico [sub forma „asocierii în scopul săvârșirii unei fraude” („tortious conspiracy to defraud”)] dând naștere plății unor eventuale despăgubiri. Mai mult, nu exista niciun raport administrativ între Sunico și autoritățile din Regatul Unit, întrucât Sunico nu era plătitoare de TVA în Regatul Unit²².

46. Rezultă din cele de mai sus că acțiunea pentru plata pretenției în litigiu formulată în procedura principală ține de materia administrativă care, în temeiul articolului 1 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001, nu intră în domeniul de aplicare al acestui regulament. Prin urmare, Curtea ar trebui să răspundă la întrebarea preliminară în sensul că o acțiune în restituire întemeiată pe îmbogățirea fără justă cauză care își are originea în plata din nou a unei amenzi aplicate în cadrul unor proceduri în materie de concurență, precum cea în litigiu în acțiunea principală, nu ține de „materia civilă și comercială” în sensul articolului 1 din Regulamentul nr. 44/2001.

47. Cu toate acestea, în cazul în care Curtea decide că litigiul principal ține de „materia civilă și comercială”, vom explica în cele ce urmează motivul pentru care nu credem, sub nicio formă, că articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 acordă o competență specială instanței de trimitere de a decide cu privire la fondul procedurii principale.

17 — A se vedea prin analogie Hotărârea Rüffer (814/79, EU:C:1980:291, punctul 14).

18 — Aceasta este situația *inter alia* în cazul Danemarcei, al Irlandei și al Regatului Unit.

19 — A se vedea Hotărârea Préservatrice Foncière Tiard (C-266/01, EU:C:2003:282, punctele 29-34) cu privire la o garanție pentru plata taxelor vamale pe care societatea franceză de asigurări le-a plătit în legătură cu Țările de Jos.

20 — A se vedea Hotărârea Realchemie Nederland (C-406/09, EU:C:2011:668, punctul 41) cu privire la o amendă aplicată de o instanță germană pentru contrafacerea unui brevet și, în sens contrar, Hotărârea Bohez, C-4/14, EU:C:2015:563, punctul 40, referitoare la plata unei penalități cu titlu cominatoriu aplicate de o instanță în vederea garantării respectării unui drept recunoscut de vizită a unor copii.

21 — A se vedea Hotărârea Sapir și alții (C-645/11, EU:C:2013:228, punctul 37) cu privire la o acțiune privind restituirea unui excedent plătit din eroare (*condictio indebiti*) de landul Berlin în cadrul unei proceduri administrative având ca scop repararea unui prejudiciu cauzat prin pierderea unui teren în regimul nazist.

22 — Hotărârea Sunico și alții (C-49/12, EU:C:2013:545, punctele 13 și 36-38).

B – *Fond*

1. Observații introductive

48. Prezenta cauză acordă Curții posibilitatea de a oferi anumite precizări generale, foarte necesare, cu privire la interdependența dintre articolul 2 alineatul (1), articolul 5 punctul 1 și articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001. Vom începe analiza amintind principiile de bază aplicabile acestei probleme.

49. Regulamentul nr. 44/2001 are drept obiect să asigure că normele de competență nu doar că prezintă un mare grad de previzibilitate, ci și că se întemeiază pe principiul conform căruia competența este determinată, în general, de domiciliul pârâtului. Astfel, competența trebuie să fie întotdeauna disponibilă, cu excepția câtorva situații bine definite în care materia litigiului sau autonomia părților justifică un alt factor de legătură (competență exclusivă) – de exemplu în proceduri privind drepturi *in rem* asupra bunurilor imobile. În plus, în afară de instanța domiciliului pârâtului, trebuie să fie disponibile și alte instanțe autorizate în temeiul unei legături strânse între instanță și litigiu sau în scopul bunei administrări a justiției (competență specială) – de exemplu instanțele de la locul de executare a unei obligații contractuale²³.

50. Cu toate acestea, argumentele de mai sus nu au nicio relevanță asupra faptului că Regulamentul nr. 44/2001 pornește de la ideea că procedurile trebuie inițiate la instanța de la domiciliul pârâtului.

51. În consecință, nu în mod surprinzător, Curtea a declarat că sistemul atribuirii de competențe comune prevăzute în capitolul II din Regulamentul nr. 44/2001 se întemeiază pe norma generală enunțată în prima teză a articolului 2 alineatul (1), potrivit căreia persoanele domiciliate pe teritoriul unui stat membru sunt acționate în justiție, indiferent de naționalitatea părților, în fața instanțelor aceluși stat. Capitolul II secțiunea 2 din Regulamentul nr. 44/2001 prevede un anumit număr de norme de competență speciale, printre care figurează cea de la articolul 5 din acest regulament, însă numai prin derogare de la această normă generală a competenței instanțelor de la domiciliul pârâtului²⁴.

52. În acest caz, normelor privind competența specială, care completează norma generală de la articolul 2 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001, ar trebui să li se atribuiască sensul corect, stabilit în funcție de scopul și de modul de formulare a regulamentului, precum și de economia și de obiectul regulamentului; acestea nu ar trebui să fie interpretate într-un mod care să le lipsească de efect util²⁵. Cu toate acestea, este necesar ca aceste norme de competență specială să fie de strictă interpretare în raport cu normele generale, nefiind posibil, în niciun caz, ca interpretarea lor să depășească ipotezele preconizate în mod expres prin regulamentul respectiv²⁶. De exemplu, Curtea a reținut că o acțiune în despăgubire formulată pe baza pretenției răspunderi precontractuale a pârâtului (*culpa in contrahendo*) nu se poate întemeia pe articolul 5 punctul 1 din Convenția de la Bruxelles, ci trebuie, dacă este posibil, să se întemeieze pe articolul 5 punctul 3 din această convenție²⁷. Răspunsul la întrebarea preliminară trebuie formulat ținându-se cont de aceste considerații generale.

53. Acest răspuns nu este complet neechivoc. Modul de redactare a articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 nu menționează noțiunile „restituire” sau „îmbogățire fără justă cauză” ca fiind asemănătoare cu „materia delictuală și cvasidelictuală” și nici nu oferă indicii directe că o acțiune în restituire pe acest temei ar intra în domeniul său de aplicare. Delimitarea clară dintre pozițiile

23 — A se vedea considerentele (11) și (12) ale Regulamentului nr. 44/2001.

24 — Hotărârea ÖFAB (C-147/12, EU:C:2013:490, punctul 30 și jurisprudența citată).

25 — A se vedea prin analogie Concluziile avocatului general Jacobs prezentate în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Henkel (C-167/00, EU:C:2002:171, punctul 33) și în acest sens Hotărârea Zuid-Chemie (C-189/08, EU:C:2009:475, punctul 31).

26 — Hotărârea ÖFAB (C-147/12, EU:C:2013:490, punctele 31 și 32 și jurisprudența citată).

27 — Hotărârea Tacconi (C-334/00, EU:C:2002:499, punctele 26 și 27).

părților care au prezentat Curții observații în prezenta procedură reprezintă de asemenea o dovadă a existenței acestei lipse de certitudine: Siemens și guvernele german și italian consideră că acțiunea pentru plata pretenției în litigiu nu intră în domeniul de aplicare al articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001. Oficiul, guvernul maghiar și Comisia au o opinie contrară.

54. Cu toate acestea, opinia noastră cu privire la acest aspect este fermă: acțiunile în restituire având ca temei îmbogățirea fără justă cauză nu intră sub incidența articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001.

2. Restituirea pe motive de îmbogățire fără justă cauză ține de „materia delictuală și cvasidelictuală”?

55. Pentru ca o materie să fie inclusă în categoria acelor necontractuale în vederea aplicării articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001, jurisprudența constantă prevede²⁸ obligativitatea îndeplinirii a două condiții: *în primul rând*, cererea în cauză trebuie să urmărească să stabilească răspunderea unui pârât și, *în al doilea rând*, cererea respectivă nu trebuie să decurgă din „materie[a] contractuală”, în sensul articolului 5 punctul 1 litera (a) din acest regulament.

56. În pofida faptului că, potrivit observațiilor prezentate de oficiu, Siemens a fost sancționată pentru participarea la un acord anticoncurențial, este evident că litigiul principal nu privește un contract. Acest lucru este, fără îndoială, corect, întrucât litigiul principal privește, dimpotrivă, o acțiune în restituire întemeiată pe o pretinsă îmbogățire fără justă cauză a societății Siemens în detrimentul oficiului, fără nicio bază contractuală.

57. Așadar, problema care rămâne să se soluționeze este dacă acțiunea urmărește stabilirea răspunderii Siemens.

58. Nu aceasta este situația în speță.

59. *În primul rând*, dorim să amintim că, potrivit unei jurisprudențe constante, norma de competență prevăzută la articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 se întemeiază pe existența unei legături deosebit de strânse între litigiu și instanțele de la locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă, care justifică atribuirea competenței în favoarea acestora din urmă pentru motive legate de buna administrare a justiției și de organizarea utilă a procesului. În materie delictuală și cvasidelictuală, instanța de la locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă este în mod normal cea mai adecvată pentru soluționarea cauzei, în special din motive legate de proximitatea față de litigiu și de facilitatea administrării probelor. Expresia „locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă”, care apare în această dispoziție, vizează atât locul materializării prejudiciului, cât și locul unde s-a produs evenimentul cauzator al acestui prejudiciu, astfel încât pârâtul poate fi acționat în justiție, la alegerea reclamantului, în fața instanței de la unul dintre cele două locuri²⁹. Mai mult, răspunderea necontractuală nu poate fi luată în considerare decât cu condiția dovedirii unei legături de cauzalitate între prejudiciu și fapta aflată la originea prejudiciului³⁰.

60. Din aceasta rezultă că norma de competență specială prevăzută la articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 impune producerea unei „fapte prejudiciabile” care să genereze un „prejudiciu” – cu alte cuvinte, o pierdere³¹.

28 — A se vedea printre multe altele Hotărârile Kalfelis (189/87, EU:C:1988:459, punctul 17) și Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, punctul 44 și jurisprudența citată).

29 — Hotărârea CDC (C-352/13, EU:C:2015:335, punctele 38-40 și jurisprudența citată).

30 — Hotărârea ÖFAB (C-147/12, EU:C:2013:490, punctul 34 și jurisprudența citată).

31 — Avocatul general Gulmann (la acel moment) a sugerat în Concluziile sale prezentate în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Reichert și Kockler (C-261/90, EU:C:1992:78, p. 2169) că „diferitele versiuni lingvistice ale articolului 5 punctul 3 [din Convenția de la Bruxelles] au cel puțin două elemente în comun. Primul este că trebuie să existe un comportament „ilicit”, iar celălalt, că acest comportament trebuie să fi cauzat o „faptă prejudiciabilă”.

61. În schimb, o acțiune în restituire întemeiată pe îmbogățirea fără justă cauză nu se bazează pe o pierdere. Deși Regulamentul nr. 44/2001 nu include nicio definiție a „restituirii” sau a „îmbogățirii fără justă cauză”, îndrăznim să o descriem după cum urmează. Spre deosebire de o acțiune prin care se urmărește angajarea răspunderii necontractuale a pârâtului și care are drept scop înlăturarea prejudiciului sau a pierderii suferite de reclamant și despre care se pretinde că pârâtul este răspunzător având în vedere comportamentul său, omisiunea sa sau alte motive imputabile acestuia, o acțiune de restituire bazată pe îmbogățirea fără justă cauză urmărește să restituie reclamantului un avantaj pe care pârâtul l-a dobândit în mod ilegal în detrimentul celui dintâi (sau plata echivalentului în bani). Așa cum a susținut în esență guvernul german, restituirea pe baza unei îmbogățiri fără justă cauză vizează, în consecință, în mod inerent *câștigul dobândit de pârât mai degrabă decât pierderea suferită de reclamant*³². Îmbogățirea fără justă cauză reprezintă cauza, iar restituirea reprezintă măsura corectivă. Prin urmare, nu susținem o viziune conform căreia simplul fapt de a nu primi o creanță contestată corespunde unei „fapte prejudiciabile” care produce o pierdere³³.

62. Mai mult, deși restituirea bazată pe îmbogățirea fără justă cauză presupune ca îmbogățirea să fie ilegală, acest fapt nu coincide cu răspunderea necontractuală. Pe lângă faptul că necesită o pierdere și o legătură de cauzalitate cu comportamentul pârâtului, răspunderea necontractuală presupune de asemenea existența unor temeuri de a considera că pârâtul răspunde pentru pierderea suferită de reclamant, indiferent dacă această răspundere apare sub formă de intenție, de neglijență sau de vinovăție în sens strict. În schimb, recuperarea unei sume plătite în mod nejustificat nu depinde neapărat de aspectul dacă acțiunile destinatarului au fost sau nu au fost ireproșabile. În mod similar, în dreptul Uniunii, atunci când s-au perceput taxe de un stat membru într-un mod incompatibil cu dreptul Uniunii, rambursarea acestora nu pornește de la premisa existenței vreunei vinovății a acestui stat membru³⁴. Dimpotrivă, dreptul de a primi despăgubiri din partea unui stat membru ca urmare a răspunderii sale pentru încălcarea dreptului Uniunii presupune îndeplinirea unor criterii bine cunoscute și stabilite de Curte³⁵. Rezultă că, spre deosebire de ceea ce a sugerat guvernul maghiar în observațiile sale scrise, faptul că nu poate fi pe deplin posibil, în conformitate cu dreptul maghiar, să se facă o distincție între nelegitimitatea unei anumite îmbogățiri, pe de o parte, și un prejudiciu, pe de altă parte, este lipsit de relevanță, întrucât, încă o dată, dreptul național nu este decisiv atunci când se interpretează Regulamentul nr. 44/2001³⁶.

63. Deși Curtea nu a fost chemată să interpreteze articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 în Hotărârea Sapir și alții³⁷, care privea de asemenea o problemă de restituire, alte hotărâri ale Curții susțin într-o anumită măsură opinia noastră.

32 — A se vedea printre altele Goff & Jones, *The Law of Restitution*, ediția a patra, 1993, Londra, Sweet & Maxwell, p. 16, conform cărora „acțiunea în restituire vizează *avantajul, îmbogățirea* obținute de pârât în detrimentul reclamantului; nu vizează prejudiciul suferit” (subliniere conform originalului). În același sens, a se vedea Virgo, G., *The Principles of the Law of Restitution*, ediția a treia, 2015, OUP, p. 3, conform căruia „legea privind restituirea privește acordarea unui grup generic de remedii care decurg din aplicarea legii și care au o funcție în comun, și anume aceea de a lipsi pârâtul de un câștig, mai degrabă decât de a despăgubi reclamantul pentru pierderea suferită”. În ceea ce privește cererile de recuperare a unor fonduri plătite în conformitate cu legislația UE ca urmare a unor nereguli, aceste nereguli includ „retragerea avantajului obținut nejustificat, în special prin obligația de a vărsa sumele datorate sau de a rambursa sumele primite nejustificat”; a se vedea Hotărârea Somvao (C-599/13, EU:C:2014:2462, punctul 35).

33 — În această privință, în contrast cu Concluziile avocatului general Saugmandsgaard Øe prezentate în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Austro-Mechana (C-572/14, EU:C:2016:90, punctul 86).

34 — A se vedea printre altele Hotărârea Fantask și alții (C-188/95, EU:C:1997:580, punctul 38 și jurisprudența citată).

35 — A se vedea Hotărârile Brasserie du pêcheur și Factortame (C-46/93 și C-48/93, EU:C:1996:79, punctul 51).

36 — Potrivit unei jurisprudențe constante, articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie (de asemenea) interpretat în mod autonom; a se vedea printre altele Hotărârea Holtermann Ferho Exploitation și alții (C-47/14, EU:C:2015:574, punctul 74 și jurisprudența citată). Pentru un punct de vedere aparent diferit, a se vedea Concluziile avocatului general Saugmandsgaard Øe prezentate în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Austro-Mechana (C-572/14, EU:C:2016:90, punctul 85).

37 — C-645/11, EU:C:2013:228, în care Curtea a interpretat în schimb articolul 6 din Regulamentul nr. 44/2001 privind acțiunile formulate împotriva mai multor pârâți.

64. În Hotărârea Kalfelis³⁸, Curtea a fost întrebată printre altele dacă „articolul 5 punctul 3 din [Convenția de la Bruxelles] conferă, din motive de conexitate, și o competență accesorie în materie nedelictuală, în cadrul unei cereri întemeiate pe răspunderea delictuală și contractuală și pe îmbogățirea fără justă cauză” (sublinierea noastră), iar Curtea a răspuns că „o instanță competentă în temeiul articolului 5 punctul 3 să se pronunțe asupra elementelor unor cereri care se bazează pe un temei delictual nu este competentă să se pronunțe asupra altor elemente ale aceleiași cereri care se bazează pe temeiuri nedelictuale”. Într-adevăr, Curtea nu a indicat dacă consideră că îmbogățirea fără justă cauză corespunde unei fapte delictuale sau cvasidelictuale: a exclus pur și simplu posibilitatea ca articolul 5 punctul 3 să includă o acțiune care nu a fost întemeiată pe o răspundere necontractuală³⁹. Totuși, hotărârea menționată face dovada unei conștientizări a diferențelor inerente dintre diferitele tipuri de raporturi juridice.

65. În plus, în Hotărârea Reichert și Kockler II, Curtea a declarat că articolul 5 punctul 3 din Convenția de la Bruxelles nu prevedea o competență specială pentru un tip special de acțiune cu caracter de cvasirestituire în conformitate cu Legea insolvenței din Franța (*actio pauliana*). Acea acțiune nu viza obligarea debitorului la repararea prejudiciului cauzat creditorului său prin comportamentul său fraudulos, ci urmărea să elimine, în privința creditorului său, efectele unui act de dispoziție încheiat între debitor și un terț⁴⁰.

66. În consecință, nu suntem de acord cu opinia avocatului general Darmon atunci când a afirmat într-o cauză ulterioară că, prin definirea unei materii delictuale și cvasidelictuale în Hotărârea Kalfelis⁴¹, Curtea „a inclus în materia delictuală o acțiune întemeiată pe o îmbogățire fără justă cauză”⁴². În orice caz, Curtea a statuat că nu era necesar să se pronunțe cu privire la întrebările care îi fuseseră adresate în acea cauză și nu a adoptat o poziție cu privire la punctul de vedere al avocatului general⁴³.

67. Din motive de exhaustivitate, dorim să adăugăm că mai multe instanțe supreme din statele membre au decis că o acțiune în restituire întemeiată pe îmbogățirea fără justă cauză nu ține de materia delictuală, și nici măcar de cea cvasidelictuală⁴⁴. Deloc surprinzător, doctrina a fost de asemenea reticentă în a califica acțiunile în restituire *per se* drept acțiuni care au legătură cu răspunderea necontractuală⁴⁵.

68. În al doilea rând, a interpreta articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 astfel încât să includă acțiunile în restituire întemeiate pe îmbogățirea fără justă cauză ar însemna o interpretare largă a normelor privind competența specială, contrar normelor de interpretare acceptate. În plus, aceasta ar denatura sistemul pe care îl cuprinde regulamentul, menționat la punctele 49-52 de mai sus.

38 — Hotărârea Kalfelis (189/87, EU:C:1988:459).

39 — În schimb, avocatul general Darmon a sugerat că, în temeiul articolului 5 punctul 1 din Convenția de la Bruxelles, competența – în materie contractuală – ar trebui să „canalizeze” alte acțiuni în materie delictuală și legate de îmbogățirea fără justă cauză; a se vedea Concluziile avocatului general Darmon prezentate în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Kalfelis (189/87, EU:C:1988:312, punctele 25-31).

40 — Hotărârea Reichert și Kockler (C-261/90, EU:C:1992:149, punctele 19 și 20).

41 — 189/87, EU:C:1988:459 (a se vedea punctul 55 de mai sus).

42 — A se vedea Concluziile avocatului general Darmon prezentate în cauza Shearson Lehman Hutton (C-89/91, EU:C:1992:410, punctul 102).

43 — Hotărârea Shearson Lehman Hutton (C-89/91, EU:C:1993:15, punctul 25); a se vedea în special a patra întrebare preliminară.

44 — A se vedea deciziile pronunțate de House of Lords (Regatul Unit) la 30 octombrie 1997 în cauzele Kleinwort Benson Ltd împotriva City of Glasgow District Council [1997] UKHL 43, de Oberster Gerichtshof (Curtea Supremă din Austria) la 13 ianuarie 1998 în cauza 7 Ob 375/97s, precum și de Högsta Domstolen (Curtea Supremă din Suedia) la 31 august 2009 în cauza Ö 1900-08 (NJA 2000:49).

45 — A se vedea printre altele Mankowski, P., în Magnus, U. și Mankowski, P. (ed.), *Brussels Ibis Regulation*, European Commentaries on Private International Law, volumul I, 2016, Dr. Otto Schmidt, Köln, punctul 245 și Hertz, K., *Bruxelles I-forordningen med kommentarer*, ediția a doua, 2015, Jurist- og Økonomiforbundets Forlag, Copenhaga, p. 172.

69. În realitate, răspunsurile la întrebările adresate părților în ședință nu ne permit să observăm o legătură între litigiul principal și instanțele din Ungaria care să fie mai strânsă decât legătura cu instanțele din Austria. Dimpotrivă, este legitim să se deducă din omisiunea făcută la articolul 5 punctul 3 cu privire la acțiunile în restituire că acest fapt se datorează tocmai absenței oricărui element de legătură strânsă care să coreleze în mod sistematic aceste cereri de orice altă instanță decât cea de la domiciliul pârâtului⁴⁶. De fapt, singurul element real care leagă pretenția în discuție de instanțele din Ungaria este faptul că derivă din amenda aplicată de oficiu – ceea ce totuși demonstrează doar caracterul administrativ al problemei analizate, după cum s-a explicat mai sus. În consecință, considerăm că răspunsul pe care îl solicită oficiul, guvernul maghiar și Comisia ar conduce la interpretarea acestei dispoziții dincolo de ceea ce este posibil.

70. În aceeași ordine de idei, suntem chiar mai puțin convinși de argumentul prezentat de Comisie potrivit căruia nu poate exista un vid între articolul 5 punctul 1 și articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001. Niciun element din modul de redactare a Regulamentului nr. 44/2001 nu sugerează acest lucru. Faptul că articolul 5 punctul 3 devine aplicabil numai atunci când acțiunea nu ține de materia contractuală nu exclude posibilitatea existenței unei acțiuni care să nu țină nici de materia contractuală, nici de cea necontractuală. Fără îndoială, o linie neîntreruptă între articolul 5 punctul 1 și articolul 5 punctul 3, așa cum sugerează Comisia, ar implica ridicarea acestor excepții la rangul de regulă generală, lipsind astfel articolul 2 de orice efect practic în ce privește dreptul obligațiilor⁴⁷.

71. În *al treilea rând*, o analiză contextuală, care include examinarea și altor norme ale dreptului internațional privat al Uniunii, confirmă punctul de vedere de mai sus.

72. Într-adevăr, *primo*, după cum susține guvernul german, din articolul 10 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 864/2007⁴⁸ rezultă că, față de materiile contractuale și necontractuale, în scenariul de bază, dreptul internațional privat al Uniunii consideră îmbogățirea fără justă cauză ca fiind o categorie de sine stătătoare. Deși Regulamentul nr. 44/2001 este anterior Regulamentului nr. 864/2007, legiuitorul Uniunii a considerat că domeniul de aplicare material și dispozițiile acestuia din urmă ar trebui să fie conforme cu cele ale Regulamentului nr. 44/2001⁴⁹.

73. *Secundo*, atât articolul 5 punctul 4 din Regulamentul nr. 44/2001, cât și articolul 7 punctul 3 din versiunea reformată a acestui regulament, și anume Regulamentul (UE) nr. 1215/2012⁵⁰, cuprind criterii de competență specială în cazul „unei acțiuni civile în despăgubiri sau în restituire născute în temeiul săvârșirii unei infracțiuni, în fața instanței sesizate cu privire la acțiunea publică” (sublinierea noastră), în loc să le includă în criteriul general de competență legat de răspunderea necontractuală. În plus, Regulamentul nr. 1215/2012 prevede de asemenea în prezent un criteriu de competență specială în cazul „unei acțiuni civile, bazate pe dreptul de proprietate, în recuperarea unui bun cultural, astfel

46 — În această privință, suntem de acord cu Hotărârea Lordului Goff în cauza Kleinwort Benson Ltd împotriva City of Glasgow District Council [1997] UKHL 43, decizia din 30 octombrie 1997.

47 — În Hotărârea Brogsitter (C-548/12, EU:C:2014:148, punctul 27), Curtea a declarat că, în cazul în care acțiunea principală nu se circumscrie materiei contractuale, aceasta trebuie să se circumscrie materiei necontractuale. Totuși, această declarație se baza pe premisa că reclamantul din acea cauză, care privea acțiuni având diverse obiecte, ca urmare a unor prejudicii pe care le-ar fi suferit din cauza comportamentului pârâtului considerat ca fiind concurență neloială, a urmărit să stabilească răspunderea pârâtului. În mod similar, în cauza Granarolo, aflată pe rolul Curții (C-196/15), se solicită Curții să stabilească dacă o acțiune în despăgubire – iar nu o acțiune în restituire – pentru întreruperea bruscă a unei relații de afaceri stabilite ține de materia contractuală sau de cea necontractuală.

48 — Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului din 11 iulie 2007 privind legea aplicabilă obligațiilor necontractuale („Roma II”) (JO 2007, L 199, p. 40). Articolul 10 alineatul (1) din Regulamentul nr. 864/2007 (intitulat „Îmbogățirea fără justă cauză”) prevede: „Dacă o obligație necontractuală care decurge din îmbogățirea fără justă cauză, inclusiv plata nedatorată, se referă la un raport existent între părți, precum cel rezultat dintr-un contract sau dintr-o faptă ilicită, raport strâns legat de respectiva îmbogățire fără justă cauză, acesta este reglementat de legea care reglementează raportul vizat.” A se vedea de asemenea articolul 2 din acest regulament.

49 — A se vedea considerentul (7) al Regulamentului nr. 864/2007.

50 — Regulamentul din 12 decembrie 2012 al Parlamentului European și al Consiliului privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (reformare) (JO 2012, L 351, p. 1).

cum este definit la articolul 1 punctul 1 din [Directiva 93/7]^[51] [...], în fața instanțelor de la locul în care se află bunul cultural la momentul sesizării instanței” (sublinierea noastră). În ambele exemple, există un element clar de legătură între aceste acțiuni în restituire sau în recuperare și instanțele unui alt stat membru decât cel în care se află domiciliul pârâtului; această legătură este diferită de cea menționată mai sus la punctul 59. Se cuvine de asemenea să se aibă în vedere că modul de redactare a articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 arată că legiuitorul Uniunii nu a considerat necesar să extindă criteriul de competență specială legat de răspunderea necontractuală. Toate acestea confirmă punctul de vedere conform căruia cererile în recuperare sau în restituire sunt soluționate în mod sistematic într-un mod diferit de cererile de plată a unor despăgubiri întemeiate pe răspunderea necontractuală.

74. *Ca observație de încheiere*, oficiul susține că, în cazul în care litigiul principal nu intră în domeniul de aplicare al articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001, nu ar exista nicio instanță pe care să o sesizeze – sau, mai degrabă, așa cum oficiul a explicat în ședință, nu ar exista nicio instanță în Ungaria în fața căreia să introducă o acțiune împotriva tuturor participanților la încălcarea anticoncurențială care stă la baza cauzei analizate. Oficiul susține că acest fapt ar fi contrar obiectivului de simplificare procedurală pe care îl urmărește regulamentul. Referitor la aceste aspecte, am atrace atenția asupra faptului că, *în primul rând*, deși este adevărat că ar putea apărea dezavantaje dacă mai multe instanțe s-ar pronunța cu privire la diferite aspecte ale aceluiași litigiu, reclamantul are întotdeauna dreptul să introducă o acțiune în totalitatea sa în fața instanțelor de la domiciliul pârâtului⁵². Prin urmare, Oficiul are o instanță pe care să o sesizeze. În orice caz, în situația în care instanțele din Austria refuză să soluționeze cauza pentru motivul că pretenția în discuție derivă din dreptul public, aceasta ar rezulta în mod inerent din interacțiunea dintre, pe de o parte, măsura în care s-a realizat o armonizare în temeiul regulamentului respectiv și, pe de altă parte, normele procedurale naționale (*in casu* normele administrative de punere în aplicare din Ungaria). *În al doilea rând*, în ceea ce privește obiectivul de simplificare la care se referă oficiul, din considerentul (11) al regulamentului rezultă că, din motive de previzibilitate, principalul principiu care stă la baza sa este că instanțele de la domiciliul pârâtului sunt competente și că, spre deosebire de acesta, instanțele cu competență specială sau exclusivă pot fi luate în considerare doar într-o măsură limitată. Așadar, acest obiectiv ar contrazice de fapt opinia oficiului.

75. Pe baza celor menționate anterior, o acțiune în restituire întemeiată pe îmbogățirea fără justă cauză nu ține de „materia delictuală și cvasidelictuală” în sensul articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001.

IV – Concluzie

76. Pentru motivele expuse mai sus, propunem Curții să răspundă la întrebarea preliminară adresată de Fővárosi Ítéltábla (Curtea Regională de Apel din Budapesta, Ungaria) în cauza C-102/12 în sensul că o acțiune în restituire întemeiată pe îmbogățirea fără justă cauză care își are originea în plata din nou a unei penalități aplicate în cadrul unor proceduri în materie de concurență, precum cea în discuție în litigiul principal, nu ține de „materia civilă și comercială” în sensul articolului 1 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială.

77. În subsidiar, propunem Curții să răspundă la întrebarea preliminară în sensul că, în vederea unei interpretări corecte a articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001, o acțiune în restituire întemeiată pe îmbogățirea fără justă cauză nu ține de „materia delictuală și cvasidelictuală” în sensul acestei dispoziții.

51 — Directiva 93/7/CEE a Consiliului din 15 martie 1993 privind restituirea bunurilor culturale care au părăsit ilegal teritoriul unui stat membru (JO 1993 L 74, p. 74).

52 — Hotărârea Kalfelis (189/87, EU:C:1988:459, punctul 20).